

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η επέκταση του ευρωπαϊκού εμπορίου στην Ανατολή ενίσχυσε τις εμπορικές συναλλαγές της δυτικής Ευρώπης με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Καθώς οι Τούρκοι σταδιοδρομούσαν, κατά παράδοση, στον κρατικό τομέα, Έλληνες, Εβραίοι και Αρμένιοι διακρίθηκαν στο εμπόριο και στη ναυτιλία.

Ιδίως οι Έλληνες караβοκύρηδες (πλοιοκτήτες) αξιοποίησαν τη ρωσοτουρκική συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), που επέτρεπε την ελεύθερη κίνηση πλοίων με ρωσική σημαία στα Στενά του Βοσπόρου, και την περιορισμένη παρουσία αγγλικών και γαλλικών πλοίων στη Μεσόγειο, εξαιτίας των ναπολεόντειων πολέμων. Έτσι απέκτησαν τον έλεγχο σημαντικού μέρους του εμπορίου.

Σταδιακά, πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, η Σμύρνη και η Χίος εξελίχθηκαν σε σημαντικά εμπορικά κέντρα με τους Έλληνες πρωταγωνιστές στο εμπόριο και στην ναυτιλία, ενώ ενισχύθηκαν και οι ελληνικές κοινότητες σε πόλεις ξένων χωρών.

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΦΩΝΕΣ» ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Φαναριώτες (Έλληνες από παλιές αρχοντικές οικογένειες που κατοικούσαν στο Φανάρι, συνοικία της Κωνσταντινούπολης όπου βρισκόταν και το Οικουμενικό Πατριαρχείο)	Μάθαιναν ξένες γλώσσες, σπούδαζαν στη Δύση και πολλοί από αυτούς σταδιοδρομούσαν στην οθωμανική διοίκηση. • Καταλάμβαναν, συχνά, υψηλές θέσεις στο οθωμανικό κράτος. • Τον 18ο αιώνα διορίζονταν ηγεμόνες στις αυτόνομες παραδουνάβιες ηγεμονίες, τη Μολδαβία και τη Βλαχία (σημερινή Ρουμανία), θέσεις που έχασαν με την κήρυξη της επανάστασης του 1821.
Έλληνες έμποροι και κάτοικοι σε χώρες της Ευρώπης	Γνώρισαν τις ιδέες του Διαφωτισμού . Καλλιεργήθηκε η αντίληψη ότι η λογική μπορεί όχι μόνο να εξηγήσει τον κόσμο αλλά και να τον αλλάξει.

	Πολλοί Έλληνες έμποροι σε κοινότητες του εξωτερικού ίδρυσαν σχολεία στις πατρίδες τους, χρηματοδοτούσαν την εκτύπωση βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών και χορηγούσαν υποτροφίες για σπουδές. Η εκπαίδευση συνδέθηκε με τον αγώνα για ελευθερία.
Ορθόδοξη Εκκλησία	Αναγνωριζόταν από την οθωμανική διοίκηση ως η ηγεσία όλων των υπόδουλων χριστιανών, εναντιωνόταν στη διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών, επειδή θεωρούσε ότι μια επανάσταση θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια αλλά και τον ελληνισμό. Αυτό, ωστόσο, δεν εμπόδισε ορισμένους κληρικούς να υιοθετήσουν διαφωτιστικές αντιλήψεις (Μεθόδιος Ανθρακίτης, περ. 1650 - περ. 1736, Ευγένιος Βούλγαρης, 1716 - 1806) και κάποιους να δραστηριοποιηθούν εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας. Λόγιοι που συνδέονταν με την Εκκλησία έκριναν ότι η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται σε εκκλησιαστικά κείμενα, να περιορίζεται στην γνωριμία με την θρησκευτική παράδοση, κυρίως, και να χρησιμοποιεί ως γλώσσα επικοινωνίας την αρχαϊζουσα γλώσσα.
Προεστοί	Διοικούσαν τις ελληνορθόδοξες κοινότητες, συγκέντρωναν τους φόρους από τους Έλληνες και τους απέδιδαν στην οθωμανική διοίκηση. Είχαν αποκτήσει πολιτική εμπειρία και μεγάλες περιουσίες · αρκετοί από αυτούς διέθεταν και κάποια πολιτική επιρροή στους τοπικούς Τούρκους αξιωματούχους.
Κλέφτες	Ήταν αγρότες που αναγκάζονταν ή επέλεξαν να καταφύγουν στα βουνά όπου για να επιβιώσουν επιδίδονταν στη ληστεία. Συχνά υποστηρίζονταν από τους αγροτικούς πληθυσμούς και ως πρότυπα ανυπότακτης στάσης υμνήθηκαν για την τόλμη τους ή θρηνήθηκαν για τον θάνατό τους στα κλέφτικα δημοτικά τραγούδια.
Αρματολοί	Ανήκαν σε ένοπλα σώματα οργανωμένα από την οθωμανική διοίκηση για την τήρηση της τάξης. Συχνά, κλέφτες γίνονταν αρματολοί και το αντίστροφο.

Αγρότες	Ξεπερνούσαν το 80% του πληθυσμού. Καλλιεργούσαν κτήματα κρατικά ή ιδιωτικά (τσιφλίκια) που ανήκαν, συνήθως, σε Τούρκους και σπανιότερα σε Έλληνες. Η ζωή τους ήταν δύσκολη και στερημένη.
----------------	---

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

Οι Έλληνες υποστηρικτές του Διαφωτισμού θαύμαζαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό ως πηγή έμπνευσης για την ελευθερία. Πίστευαν ότι η λογική μπορεί να αλλάξει τον κόσμο και η εκπαίδευση πρέπει να στηρίζεται στις θετικές επιστήμες, να έχει ως γλώσσα επικοινωνίας την λαϊκή γλώσσα και να υπηρετεί την προοπτική του αγώνα για ελευθερία. Αυτό το κίνημα ονομάστηκε **Νεοελληνικός Διαφωτισμός**.

Ρήγας Βελεστινλής	Στο έργο του «Νέα Πολιτική Διοίκηση», πρότεινε τη δημιουργία μιας «Ελληνικής Δημοκρατίας» η οποία θα αντικαθιστούσε την Οθωμανική Αυτοκρατορία σε όλη την Βαλκανική Χερσόνησο και στην οποία θα επικρατούσε ισονομία και ισοπολιτεία για όλους. Μετά από προδοσία, η συνεργασία Αυστριακών και Τούρκων οδήγησε στην θανάτωση του Ρήγα Βελεστινλή.
Αδαμάντιος Κοραής	Υποστηρικτής των φιλελεύθερων ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης, θεωρούσε ότι οι Έλληνες πρέπει πρώτα να μορφωθούν, για να κερδίσουν την ελευθερία τους. Διαφωνούσε και με την χρήση της αρχαίας γλώσσας και με την χρήση της τρέχουσας δημοτικής γλώσσας· κατά την γνώμη του, θα έπρεπε να αφαιρεθούν από την δημοτική λαϊκές και ξένες λέξεις.
Θεόφιλος Καΐρης	Επίσης ήταν οπαδός των φιλελεύθερων ιδεών της γαλλικής επανάστασης.

Ιώσηπος Μοισιόδακας και Δημήτριος Καταρτζής	Ήταν θερμοί υπερασπιστές της χρήσης της λαϊκής γλώσσας.
Κωνσταντίνος Κούμας	Ήταν μαχητικός υποστηρικτής της εισαγωγής νέων μεθόδων διδασκαλίας.
Ανώνυμος ο Έλλην	Στο έργο του «Ελληνική Νομαρχία», υποστήριξε ότι οι Έλληνες πρέπει να αγωνιστούν μόνοι τους για την ελευθερία τους.